

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

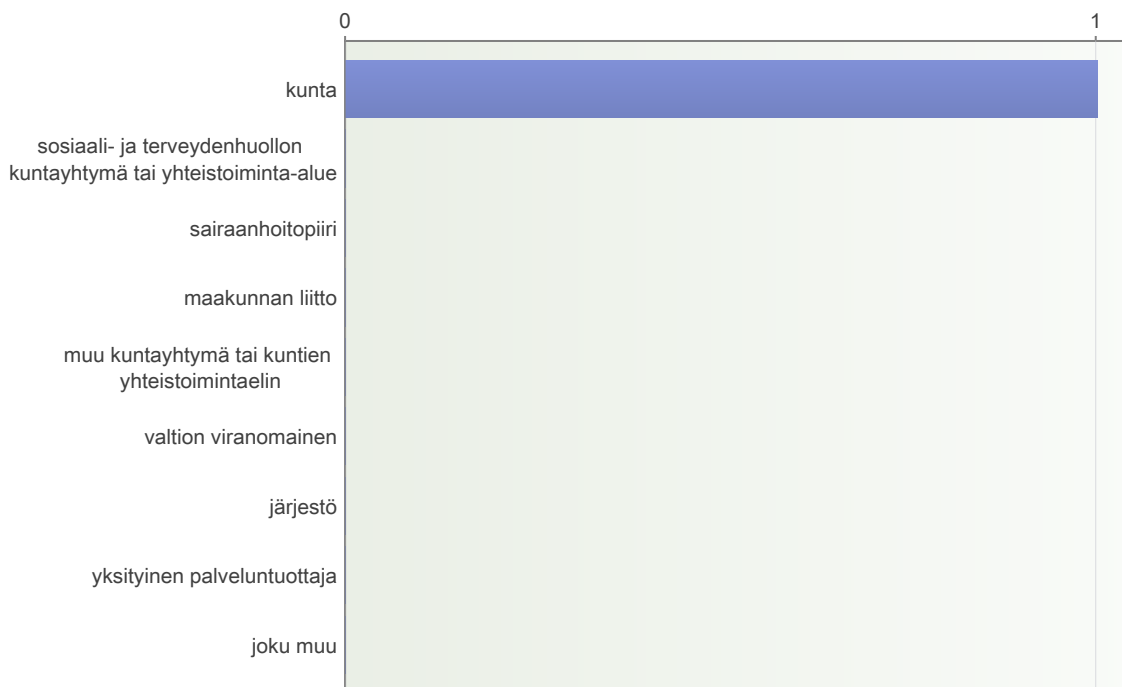
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Lemin kunta	Pentti Pitkänen	pentti.pitkanen@lemi.fi, 0407244603	4.12.2017	Lemin kunnanhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

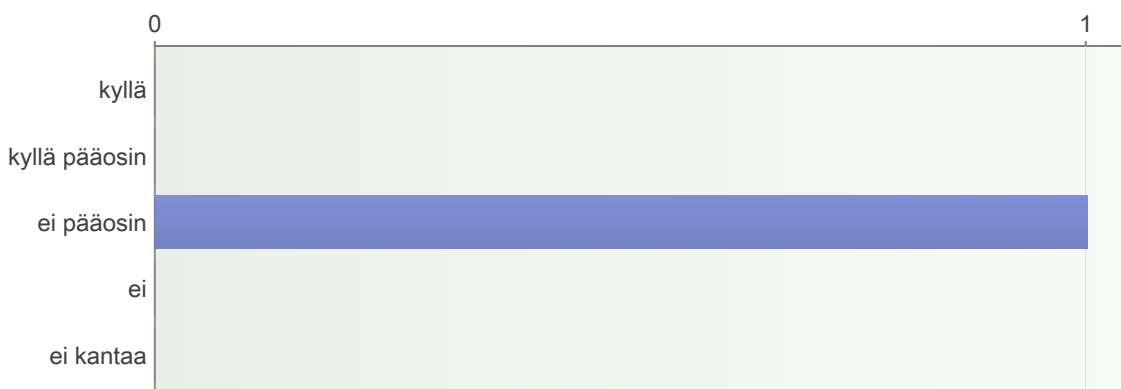
Vastaajien määrä: 1

- Esitys huonontaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, koska se vaarantaa sairaanhoitopiirien erikoissairaanhoidon päivystyksen ja siten myös synnytystoiminnan ja maanlaajuisen erikoissairaanhoidon koulutuksen määräämällä asiakassetelit tiettyihin kirurgisiin toimenpiteisiin. Lisäksi erikoislääkärien sijoittaminen sote-keskuksiin tarkoittaisi käytännössä sitä, että pienillä paikkakunnilla ei voisi olla lainkaan sote-keskuksia.

Jos valinnanvapaus koskee vain perusterveydenhuoltoa ja joitakin sosiaalihuollon peruspalveluja, joita sote-keskuksen monialainen toimijaverkosto toteuttaa, yhdenvertaisuus voi vahvistua, mutta erityinen huomio on kiinnitettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen osana sote-keskuksen toimintaa ja sen kytkeminen osaksi kuntien hyvinvoinnin ja terveydenedistämistä. Kansalaisten näkökulmasta valinnanvapaus voi toteutua paremmin. Järjestäjältä tämä edellyttää vahvaa johtamista sekä arviointi- ja seurantatiedon hyödyntämistä, minkä edellytys on toimivat ICT-ratkaisut. Malli on hajanainen. Siinä on useita eri tuottajia, mikä voi johtaa kustannusten kasvuun transaktiokustannusten noustessa.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

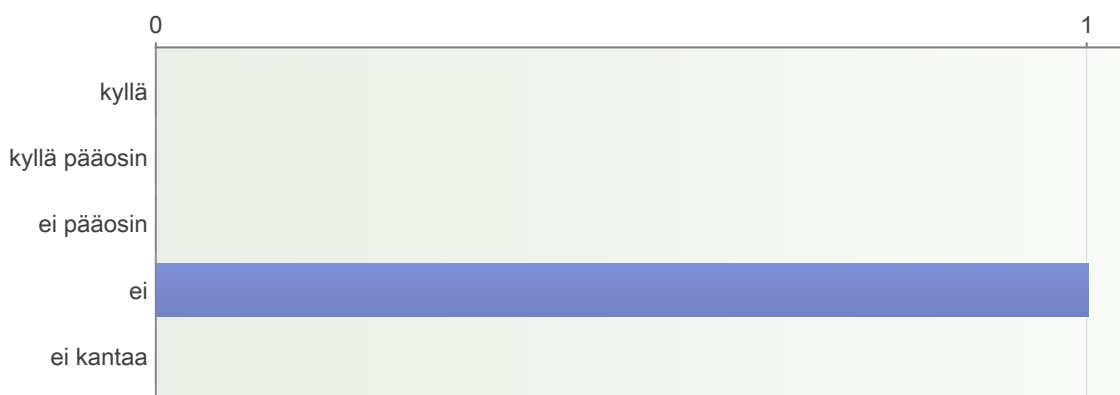
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan on alussa mahdoton tehdä valintoja palvelujen tarjoajista käytännössä muuten kuin mielikuvien ja mainosten kautta. Yksityisellä sektorilla on mahdollisuus resursoida markkinointi ja mainonta eri lailla kuin tiukassa valtion rahoituksessa toimivalla liikelaitoksella. Tästä syystä vaikutusmahdollisuudet eivät tarkoituksenmukaisella tavalla parane. Jos kyseessä on vain perusterveydenhuoltoa koskeva esitys ja käytössä ovat toimivat sähköiset järjestelmät, jotka mahdollistavat palvelujen yhdenmukaisen vertailun, voivat asiakkaan vaikutusmahdollisuudet parantua.

7. 3.Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

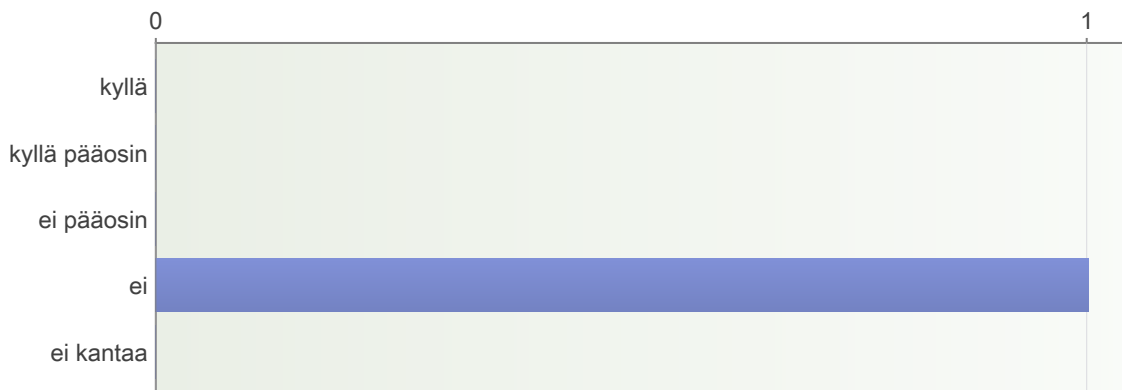
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakas ei useinkaan pysty itse päättämään, onko kyse sote-keskukseen kuuluvasta asiasta vai erikoissairaanhoidon palvelusta. Tämän tyyppisen mallin edellytyksenä ovat vahva yhteinen järjestäjä ja yhteiset tavoitteet. Peruspalvelujen vahvistamisen ei tulisi olla sote-keskuksen varustamista pienimuotoisiksi sairaaloiksi useine erikoisaloineen. Tavoitteena on päästä tämän tyyppisestä toiminnasta eroon ja siirtää painopistettä sairauksien ehkäisyyn. Osa asiakkaista tarvitsee paljon tukea ja ohjausta, jotta pystyvät tekemään oikeita valintoja. He tarvitsevat koko ajan tietoa muuttuvista palveluista. Asiakkaat, joiden toimintakyky on alentunut voivat päätyä valintoihin jonkin epäolennaisen seikan perusteella, jolloin tasapuolisuus ja todellinen valinnanvapaus eivät toteudu.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

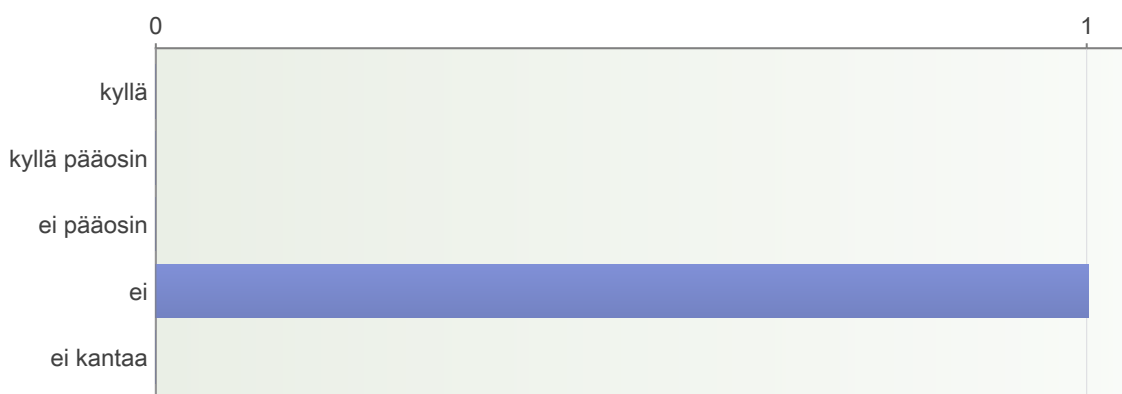
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laaja-alaisia palveluja tarvitseva ei välttämättä itse pysty tunnistamaan tilannettaan. Sirpaleisen palvelujärjestelmän mahdollisuus tunnistaa ko. asiakkaat ja vastuuttaa toimijoita ovat heikot (integroidussa toiminnassa se on mahdollista). Vain yhden johdon alla oleva maakunnallinen sote-toimija pystyy tekemään yhteensovittamisen kustannustehokkaasti.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

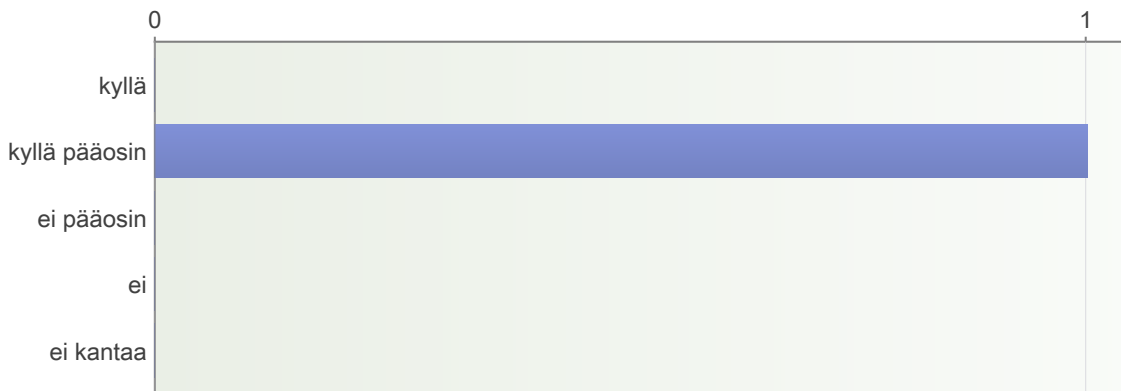
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei koska kustannustehokkaaseen integrointiin esimerkiksi hoivan ja erikoissairaanhoidon välillä tarvitaan saman organisaation alla olevat toimijat, jotka pystyvät saman tien reagoimaan esimerkiksi vuodeosastojen vuodepaikkojen lisäyksiin ja vähennyksiin. Vertikaalinen integrointi ei tähänkään asti ole onnistunut muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta hoitoketjujen ja sopimusten kautta, vaan siihen on vaadittu yhteinen organisaatio, jossa on yhteinen visio.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

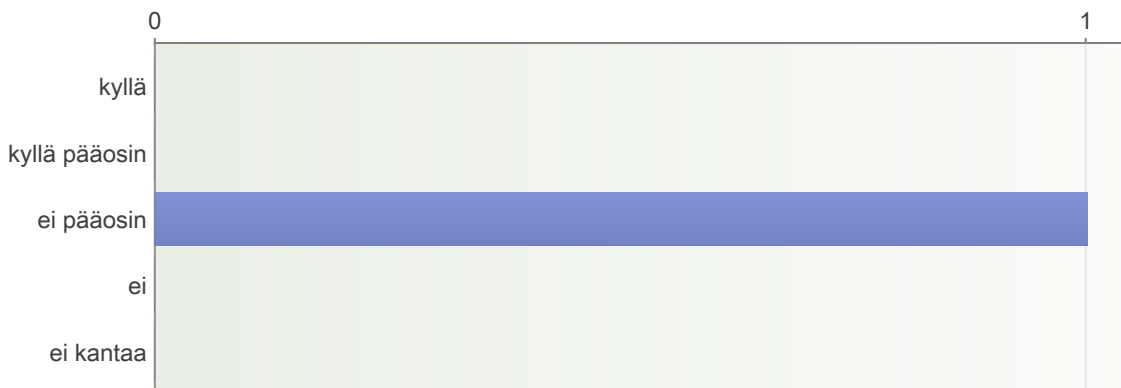
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pysyminen valtiovarainministeriön ohjaamassa kustannuskehyksessä tulee tuottamaan isoja ongelmia, koska valinnanvapauden myötä tulee tuotannon päällekkäisiä kustannuksia ja lisäksi sopimusviidakon valvonnan nykyistä suuremmat kustannukset. Malli edellyttää toimivia tietojärjestelmiä.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

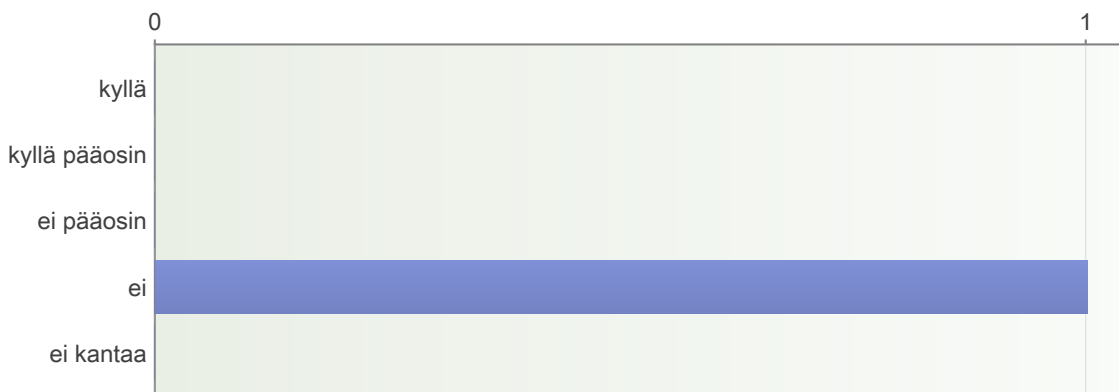
Vastaajien määrä: 1

- Malli luo jäykän sopimisen viidakon. Innovatiiviset toimintatavat edellyttävät riskinottoa yhteisen vision perusteella, johon vain yhteinen maakunnallinen integroitu sote-organisaatio kykenee. Mallin olisi vahvistettava erilaisten kokeilujen toimeenpanoa hankintalain tai tiukkojen sopimusten estämättä.

Tämä ei sulje pois sitä, että palvelujen tuottajina toimii useita eri toimijoita, mutta johtamisjärjestelmän on oltava riittävän vahva myös kokeilutoiminnan osalta sirpaleisen kehittämisen sijaan.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

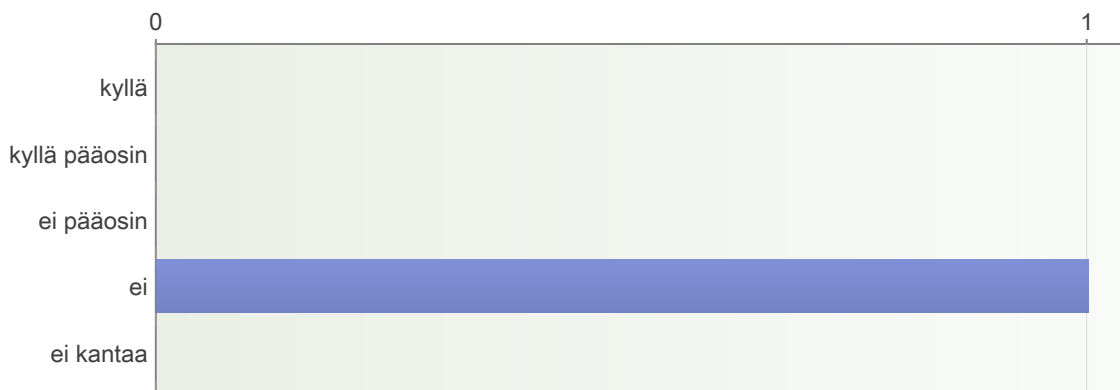
- Päinvastoin on uhkana kustannusten kasvu. Valinnanvapaus edellyttää päällekkäistä kapasiteettia. Lisäksi on luotava järjestämisen ja ohjauksen mallit, jotka vaativat resursointia. Valinnanvapaus ei voi koskea erikoissairaanhoidon, koska se vaarantaisi laajan päivystyksen sairaalan toimintaedellytykset ja ylipäätään pitkällä aikavälillä Suomen erinomaisen julkisen erikoissairaanhoidon sekä lisäisi merkittävästi kustannuksia.

Maakunnalla tulisi olla oikeus määrätä mihin palveluihin asiakasseteli otetaan käyttöön.

Suurimmat säästöt tulevat iäkkäiden palvelujen uudella organisoinnilla, jota johdetaan maakunnallisesti.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei, jos sote-keskuksiin vaaditaan erikoislääkärien sijoittaminen. Tällöin sote-keskuksia ei ole varaa pitää harvaan asutulla alueella.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Erikoislääkäreiden sijoittaminen sote-keskuksiin ja sijoittamisen perustelut eivät ole maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen kannalta perusteltuja. Lakisääteisen neljän ja perusteluissa mainitun neljän muun lääketieteen erikoisalalan sijoittaminen esitetyllä tavalla sote-keskuksiin siirtää sairaaloissa toimivia erikoislääkäreitä sote-keskuksiin ja tuo sairaaloille tyypillisiä toimintatapoja ja tutkimus- ja hoitoympäristöjä peruspalveluihin.

Lääketieteen erikoisaloilla mitattuna sote-keskuksista syntyy nykyisiä aluesairaaloita laajempia erikoissairaanhoidon keskittyviä, jotka muistuttavat sairaaloita. Tulevaisuudessa digitalisaatio ja tekoäly vahvistavat potilaiden omaa mahdollisuutta hoitaa ja seurata verenpainetauti, diabetesta, allergioita ja hengityselinten sairauksia sekä mielenterveys- ja päihdeongelmia. Digitalisaatioon perustuvissa uusissa toimintamalleissa tähän riittävät sote-keskuksissa yleislääkärin, hoitajan, psykiatrisen erikoissairaanhoidajan ja fysioterapeuttien vastaanotot. Sote-keskuksiin ei ole toiminnallisista eikä taloudellisista syistä perusteltua kehittää erikoissairaanhoidolle tyypillisiä tutkimus- ja hoitoympäristöjä vain sen takia, että tutkimus ja hoito voitaisiin antaa lähellä asiakasta. On syytä muistaa, että jo lähitulevaisuudessa virtuaalinen hoito on aina lähimpänä asiakasta.

Ehdotuksen mukainen toimintamalli ei myöskään mahdollista digitalisaation laajamittaista hyödyntämistä. Erikoislääkäreiden konsultaatiot ja yhteydet sote-keskuksiin, liikkeisiin palveluihin tai muihin kotiin annettaviin palveluihin ja omaisiin järjestetään sairaaloiden päivystyksistä tai sairaaloihin syntyvistä konsultaatiokeskuksista. Tulevaisuudessa iso osa erikoislääkäreistä työskentelee päivystyksellisessä hoidossa tai kokonaan uudenlaisia peruspalveluja konsultoivissa tehtävissä. Erikoislääkäreiden sijoittaminen sote-keskuksiin esitetyllä tavalla hidastaa ja käytännössä estää digitalisaation laajan käyttämisen kotiin vietävien palvelujen kehittämiseen.

Kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta kaikilla maakunnilla ei ole mahdollisuutta järjestää erikoislääkäripalveluja lakiehdotuksessa esitetystä laajuudesta. Pelkästään sairaaloissa on jo nyt pulaa erityisesti niistä erikoislääkäreistä, joita lain perusteella tulisi sijoittaa sote-keskuksiin. Tämä vaarantaa sairaaloiden päivystyksen näillä erikoisaloilla.

Lakiehdotuksessa terveydenhuollon ja erityisesti sote-keskuksissa annettavan erikoissairaanhoidon osuus ovat vahvasti ylikorostuneet. Esitetyistä seitsemästä eri suoran valinnan palvelusta vain yhdessä on mainittu sosiaalihuollon palvelut, ja nekin ovat vain neuvontaa ja ohjausta. Sosiaalipalvelujen merkitys sote-keskuksissa on kuitenkin esitetty huomattavasti laajempi. Pääasiallisesti sote-keskusten palveluita tarvitsevat ja käyttävät noin 1,3 miljoonaa eläkeläistä, 230.000 työkyvyttömyyseläkeläistä ja 215.000 työtöntä sekä suuri määrä erilaisia erityisryhmiä (kehitysvammaisia 50.000 ja vaikeavammaisia 36.000.) Lisäksi esiintyy elämäntilanteen muutoksista johtuvaa äkillistä sosiaalipalvelujen tarvetta. Kun otetaan huomioon että keskimääräinen eläke on noin 1650 € kuukaudessa ja työttömyyskorvaus vielä vähemmän, tarvitsevat nämä ryhmät välttämättä useita erilaisia yhteiskunnan tukimuotoja. Valtaosa palveluista kohdentuu ihmisille, joiden palvelut täytyy voida tarjota sosiaali- ja terveydenhuollon yhteen sovitettuna kokonaisuutena.

Palveluneuvonnan ja ohjauksen suhde muuhun sosiaalityöhön on olennaista. Sote-keskuksilla on paljon vastuuta asiakkaiden moni- ja laaja-alaisten palvelutarpeiden tunnistamisesta ja ohjauksesta mm. liikelaitoksen palveluihin. Kuitenkin sote-keskuksissa on hyvin ohuesti sosiaalihuollon osaamista. On riski siihen, että asiakkaiden sosiaalihuollon palvelutarpeet jäävät tunnistamatta ja ongelmat pitkittyvät. Lakiluonnoksen mukaan sote-keskuksen tulee tarjota asiakkailleen sosiaalihuollon ammattihenkilön antamaa ohjausta ja neuvontaa. Tarkemmin ei ole kuitenkaan määritelty, millä tavalla ja intensiteetillä sosiaalihuollon ohjaus ja neuvonta on turvattava sote-keskuksissa.

Eksoten nykyisessä toimintamallissa sama sosiaalihuollon työntekijä voi antaa ohjausta ja neuvontaa

hyvinvointiasemalla sekä tehdä tarvittaessa sosiaalihuollon asiakaspäätöksiä esimerkiksi toimeentulotuen osalta. Esityksen mukaan asiakas tulisi jatkossa ohjata kaikissa sosiaalihuollon päätöistä vaativissa asioissa maakunnan liikelaitokseen tai liikelaitoksen sosiaalihuollon ammattilaisen tulisi jalkautua sote-keskuksiin. Sinänsä hyvinvointiasemille jalkautuvat sosiaalihuollon ammattilaiset kuten lastenvalvojat, perheohjaajat, vammaispalvelun ja lastensuojelun sosiaalityöntekijät ovat jo nykytilanteessa olemassa oleva käytäntö Eksotessa. Tällöin kysymyksessä ovat kuitenkin sosiaalipalvelut, joita asiakkaat tarvitsevat harvemmin.

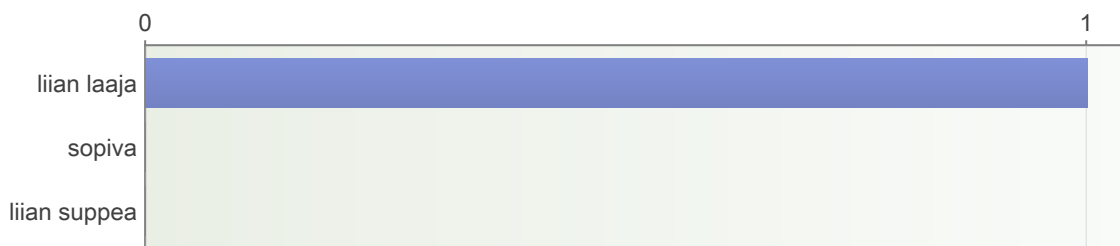
Kun sote-keskuksissa on vain sosiaalihuollon kapea-alaista ohjausta ja neuvontaa sisältää se riskin, että haja-asutusalueiden palvelujen saanti heikentyy. Kansalaisten yhdenvertaiset oikeudet vaarantuvat, jos oikea-aikaista ja asiakkaan palvelutarpeen edellyttämää sosiaalipalvelua ei ole saatavilla.

Kun on olemassa liikelaitoksen palvelut, liikelaitoksen sote-keskukset, yksityiset sote-keskusten palvelut ja muut yksityiset palvelut, on vaarana, että palvelujen tuottamisesta tulee sekavaa eikä kansalainen osaa ja tiedä minne pitää milloinkin hakeutua. On lisäksi suorat palvelut ja palvelut, joihin ohjataan ja tarvitaan lähete tai päästään suoraan palvelutarpeen arvioinnin jälkeen. Kuinka sellaiset henkilöt, joilla on alentunut toimintakyky, pystyvät ohjautumaan oikein ja tietävät mitä palvelua hakevat ja mihin ovat oikeutettuja. Lisäksi on ryhmä asiakkaita, jotka tarvitsevat erityisen vahvaa tukea palveluvalinnoissaan. Näiltä osin on ennakoitavissa, että ohjauksen ja tarvittavan tuen määrä kasvaa siinä määrin, että myös resurssit joudutaan arvioimaan uudelleen. Ohjauksen tulee olla lisäksi hyvin monipuolista. Palveluihin ohjaavilla tulee olla tieto myös siitä, mitä kaikkea muissakin maakunnissa on tarjolla. Tiedottaminen on kaikilta osin suuri ja haastava asia.

Yleisperiaate tulee olla, että kuka havaitsee kuntoutustarpeen, tekee asiakassuunnitelmaan tarvittavat lisäykset ja myös maksaa esim. asiakassetelillä toteutuvan kuntoutuksen kustannukset. Sote-keskuksille tulee asettaa velvoite järjestää ja maksaa asiakassetelillä lyhytkestoisen (esim. 1-8 kertaa) kuntoutuksen kustannukset.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

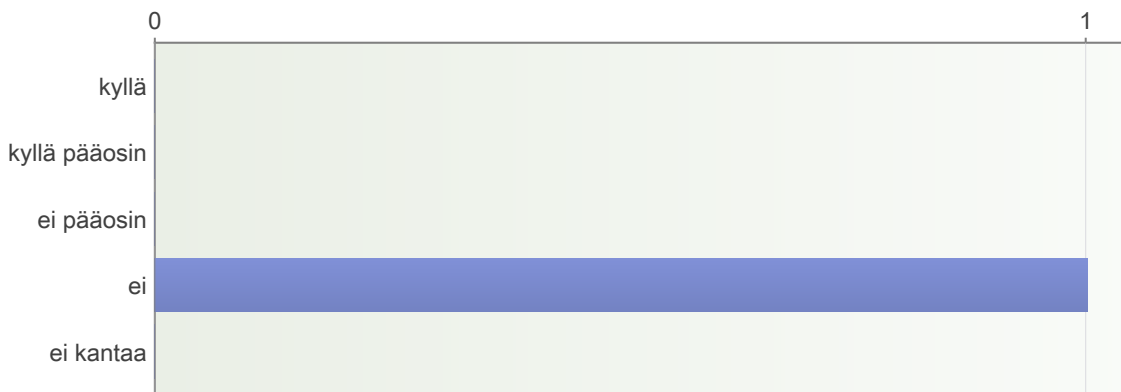
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suun hoidon yksiköiden lakisääteinen palveluvalikoima on sisällöltään liian laaja ja lisäksi epäselvä. Suun terveydenhuollon palveluissa vaativan perushoidon palvelut sekä myös konsultaatiopalvelut edellyttävät erikoishammaslääkäriäryövoimaa, jota ei ole koulutettu riittävästi väestön hoidon tarpeeseen nähden.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

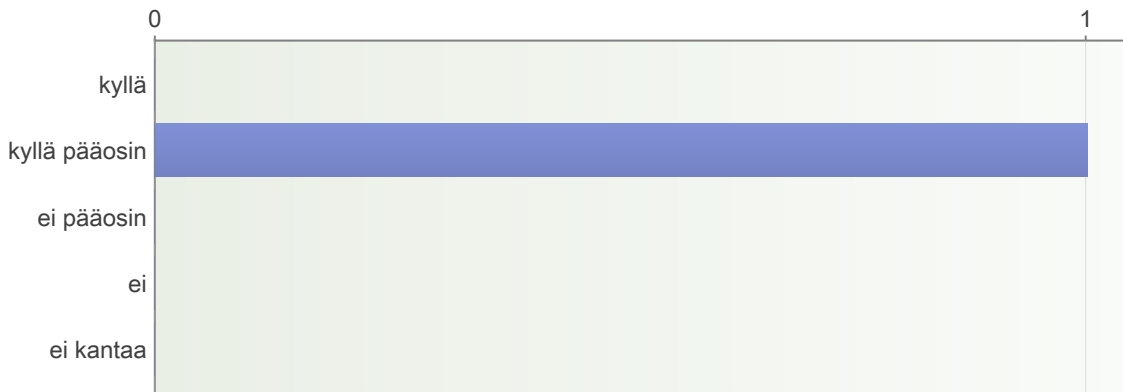
26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Lääkäriin, hoitajan, fysioterapeutin ja palveluohjaajan palvelut ovat olennaiset. Erikoislääkäripalvelut voidaan tarvittaessa hoitaa etäkonsultaatioina.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

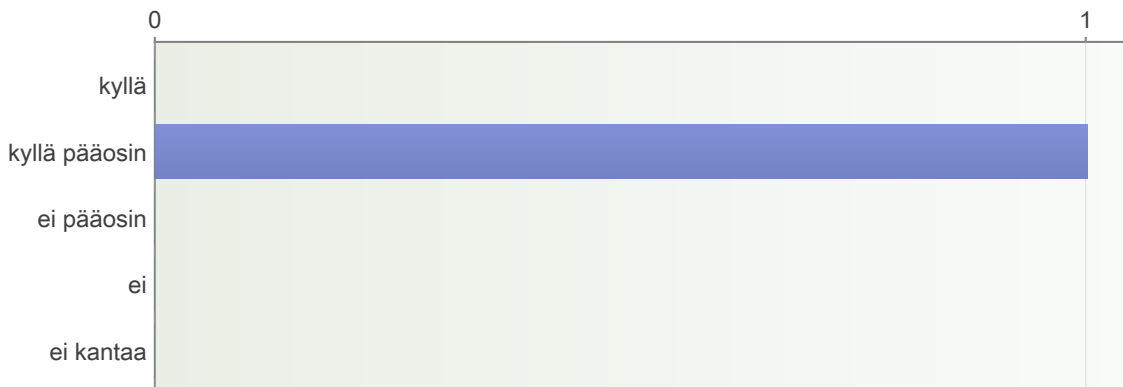
28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitoksen osalta selkeä. Mutta suoran valinnan suun hoidon yksiköiden lakisääteinen palveluvalikoima on sisällöltään liian laaja ja lisäksi epäselvä.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

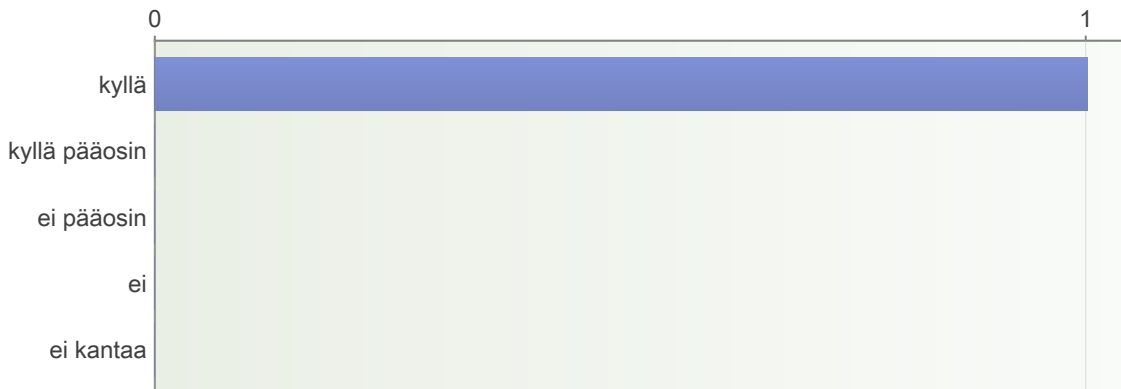
30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- ”Palvelujen tuottajan kanssa sovittavalla tavalla” on syytä muuttaa ”maakunnan edellyttämällä” tavalla.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

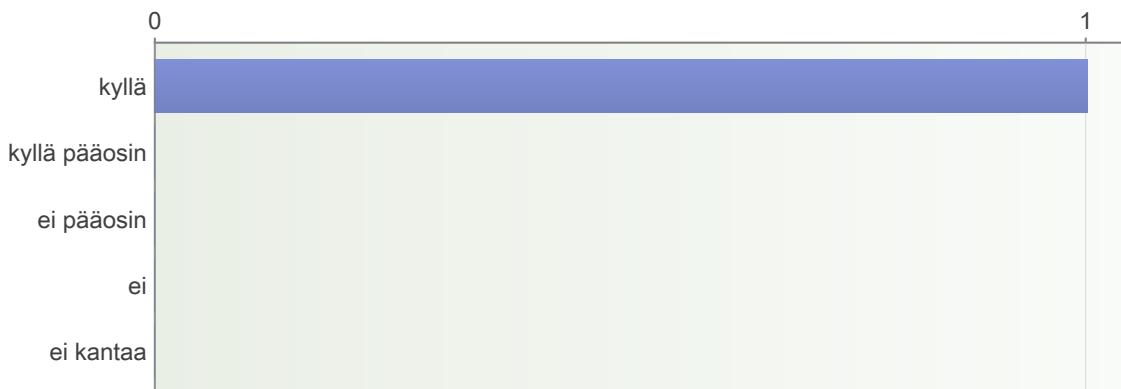

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

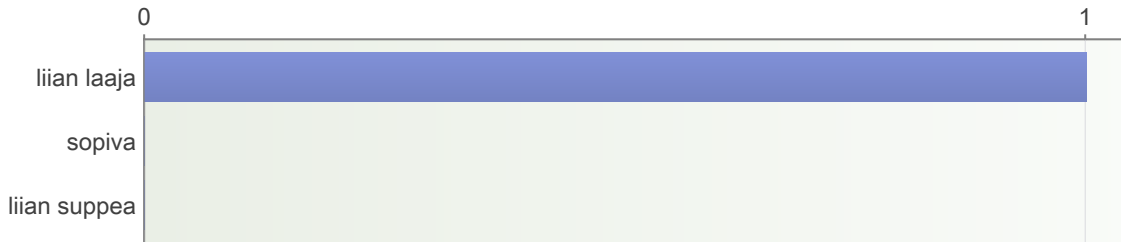

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

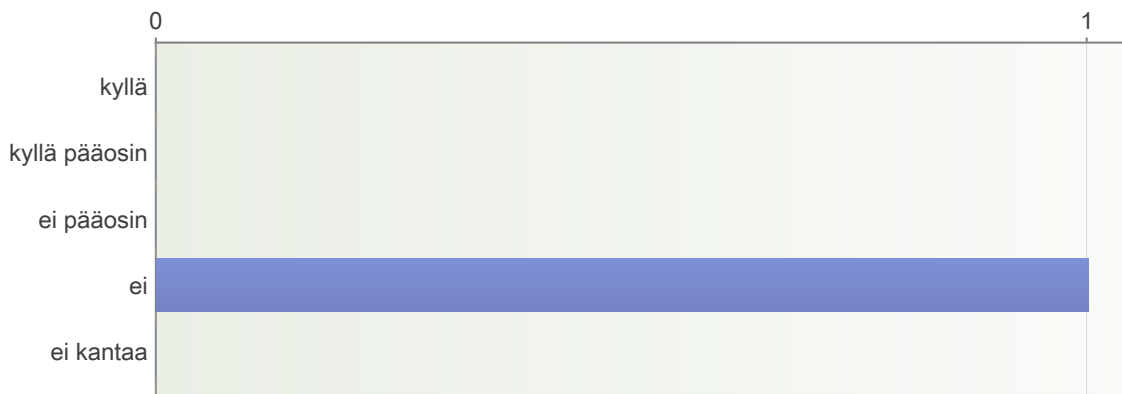
- Näin laaja käyttö vaatii vapaata kapasiteettia ja rikkoo integraatiota. Tämä tarkoittaisi liikelaitoksen toiminnan ennennäkemätöntä supistamista, mikä vaarantaa erityisesti erikoissairaanhoidon, päivystyksen ja hoivan yhteisen kustannustehokkaan kehittämisen. Valinnanvapaus ei voi koskea erikoissairaanhoidon, koska se vaarantaisi laajan päivystyksen sairaalan toimintaedellytykset, synnytystoiminnan ja ylipäättään pitkällä aikavälillä Suomen erinomaisen julkisen erikoissairaanhoidon.

Maakunnalla tulisi olla oikeus määrätä mihin palveluihin asiakasseteli otetaan käyttöön.

Sosiaalisen kuntoutuksen määrittelemisen pakottavasti asiakassetelipalveluksi on erikoinen linjaus. Sosiaalinen kuntoutus on laaja, vaikeasti tuotteistettava palvelukokonaisuus, jonka tavoitteena on kokonaisvaltaisesti parantaa ihmisen elämänhallintaa ja yhteiskuntaosallisuutta.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

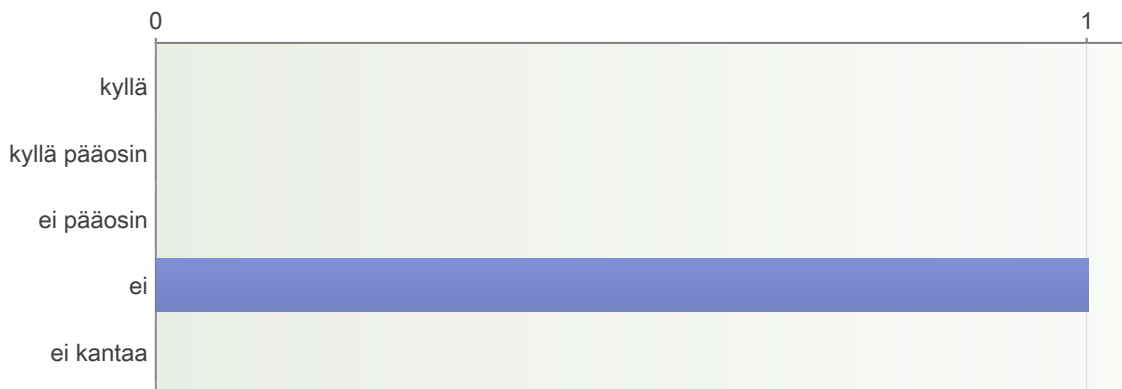
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelien käytön laajuus tulisi jättää maakunnan harkittavaksi kaikissa olosuhteissa, koska asioiden keskinäiset yhteydet tiedetään vain paikallisesti ja lakiluonnoksessa oleva rajauspykälä on vaikeasti tulkittavissa.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

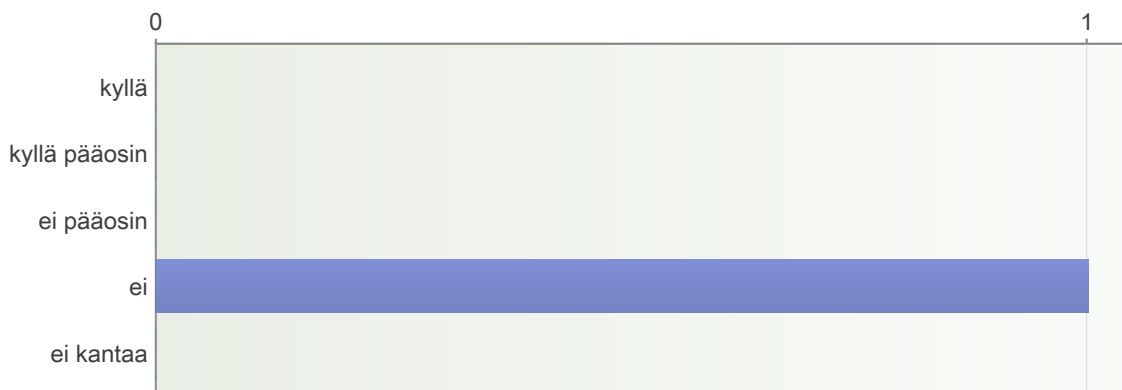
40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelien käytön laajuus tulisi jättää maakunnan harkittavaksi kaikissa olosuhteissa, koska asioiden keskinäiset yhteydet tiedetään vain paikallisesti. Mahdollisuus käyttää asiakasseteliä myös muissa maakunnissa tekee järjestelmästä vaikeasti ennustettavan. Ongelmaksi voi myös muodostua asiakassetelin arvon vaihtelu maakunnasta riippuen.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

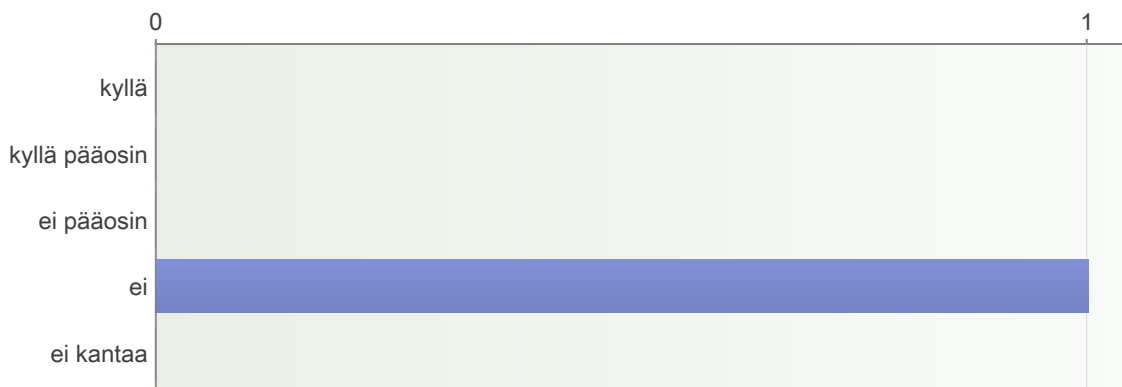
42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla ei todellista mahdollisuutta tehdä valintaa muuten kuin mielikuvien perusteella. Vertailun mahdollistaminen edellyttää hyvää tuettua päätöksentekojärjestelmää ja toimivia tietojärjestelmiä. Malli lisää erityisesti palveluohjaukseen ja neuvontaan sekä tarpeiden arviointiin tarvittavan henkilöstön määrää.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelien käytön laajuus tulisi jättää maakunnan harkittavaksi kaikissa olosuhteissa, koska asioiden keskinäiset yhteydet tiedetään vain paikallisesti. Maakunta ei käytännössä pystyisi ehdotetun lakiluonnoksen mukaisesti rajoittamaan kustannusten nousua. Maakunnan tulisi järjestäjänä myöntää mahdolliset asiakassetelit ja liikelaitoksella olla yhtenä tuottajana mahdollisuus myös tuottaa asiakassetelipalveluita.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Budjetin laatiminen ja vertailun mahdollistaminen edellyttää hyvää tuettua päätöksentekojärjestelmää ja toimivia tietojärjestelmiä sekä osaavaa henkilöstöä. Malli lisää erityisesti palveluohjaukseen ja neuvontaan sekä asiakkaiden tarpeiden arviointiin tarvittavan henkilöstön määrää, mutta onnistuessaan malli poistaa päällekkäistä työtä ja kustannuksia varsinaisten palvelujen tuotannon osalta.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Ei vastauksia.

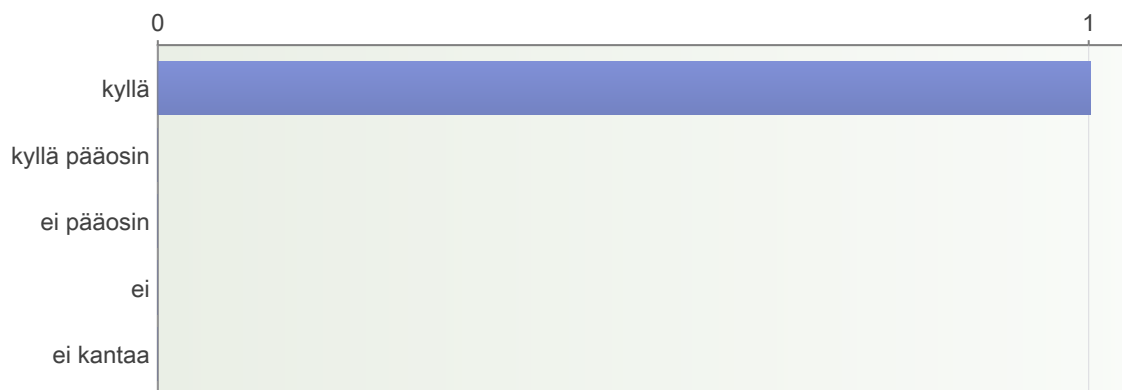
48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tässä voi tulla ristiriitaa sote-keskuksen palveluneuvonnan ja liikelaitoksen palveluneuvonnan kanssa. Sen tahon, joka kantaa vastuun kustannuksista, tulisi suosittaa palveluja. Ikään kuin herätetään palvelujen tarve toisaalla ja maakunta joutuu järjestäjänä epäämään sen tiukan budjettikurin takia. Esimerkiksi tällä hetkellä asiakkaiden itse kustantama fysioterapia ja hammasproteettiset hoidot siirtyisivät herkästi yhteiskunnan kustannettavaksi ja tarkoittaisivat huomattavia vuosibudjetin lisäyksiä.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

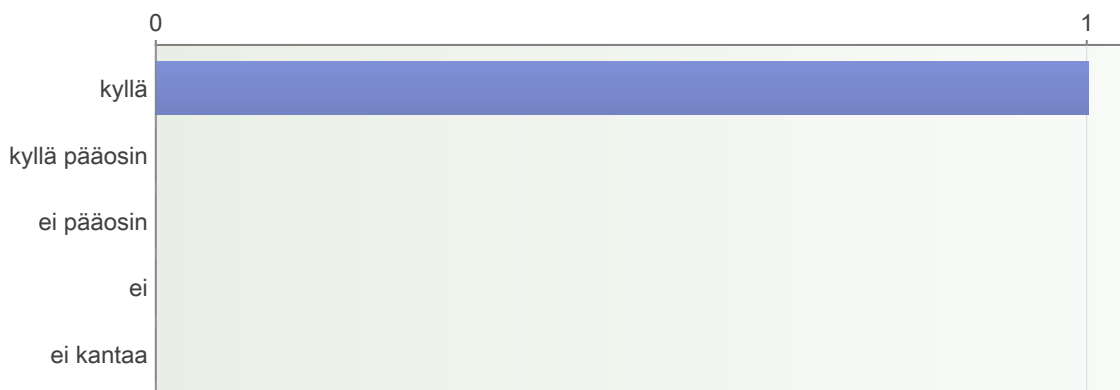

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

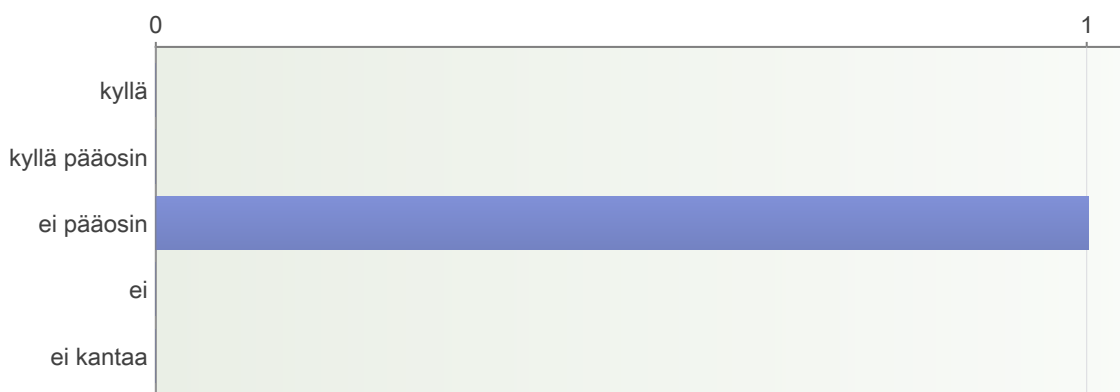

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

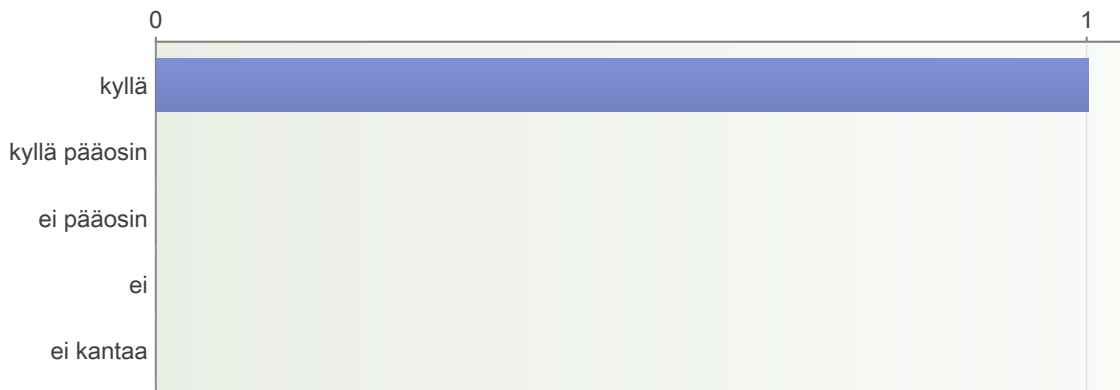
54. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan pitäisi hyväksyä palvelujen tuottaja neljässä viikossa; tämä on haastavaa esimerkiksi loma-aikoina. Toisaalla palvelujen tuottajalla olisi peräti 3 kk aikaa korjata puutokset ennen irtisanomista. Tässä voi olla potilasturvallisuusriski.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

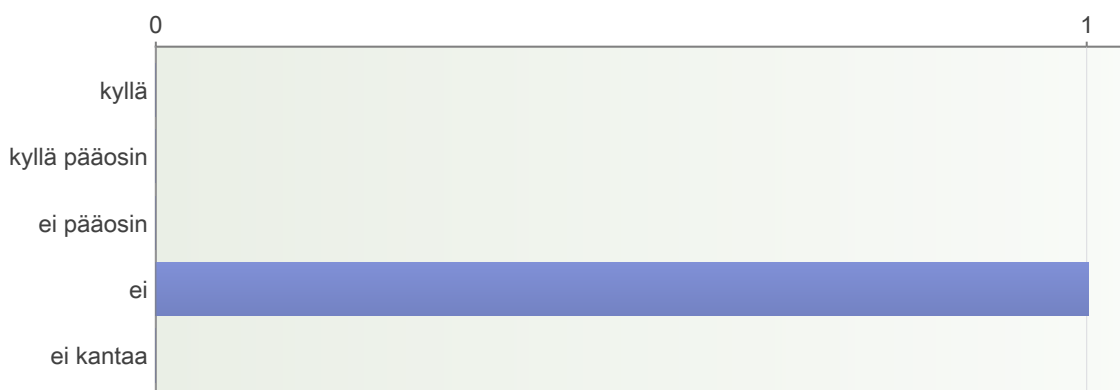
56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

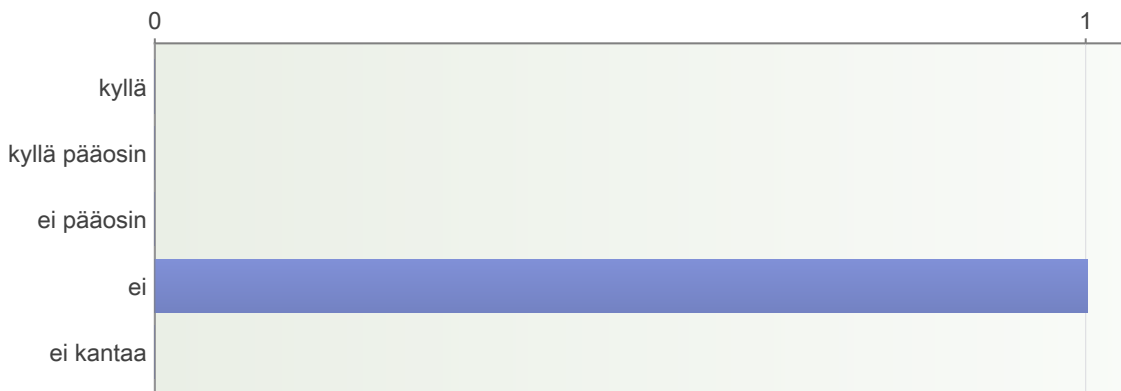
58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Jos palveluntuottaja joutuisi vastaamaan kaikista asiakkaan sote-kustannuksista, niin ottaisi riittävästi huomioon. Mikään muu vaihtoehto ei ole kilpailuneutraaliteettiin soveltuva, koska niissä on mahdollisuus siirtää asiakas ja kustannukset lähetteellä liikelaitokseen.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

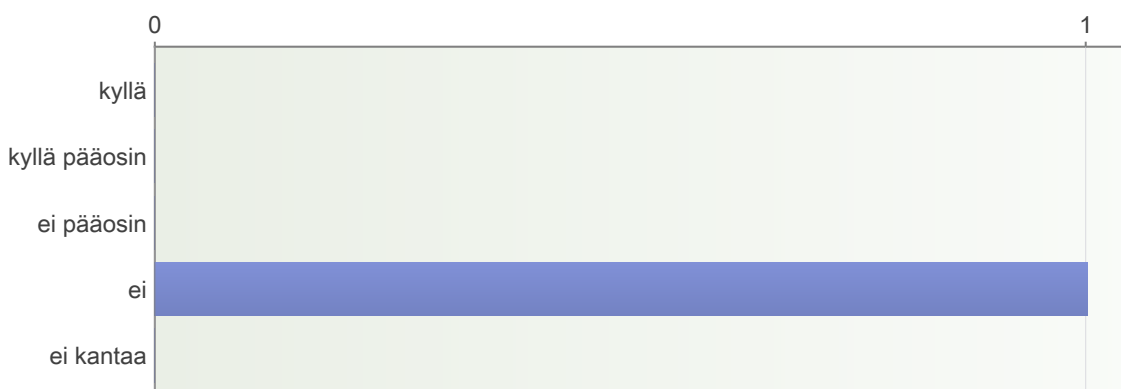
60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hoitokomplikaatioiden määrittely on vaikeaa erityisesti sote-keskuksen toiminnan osalta, koska väärän hoidon seuraukset tulevat viiveellä.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

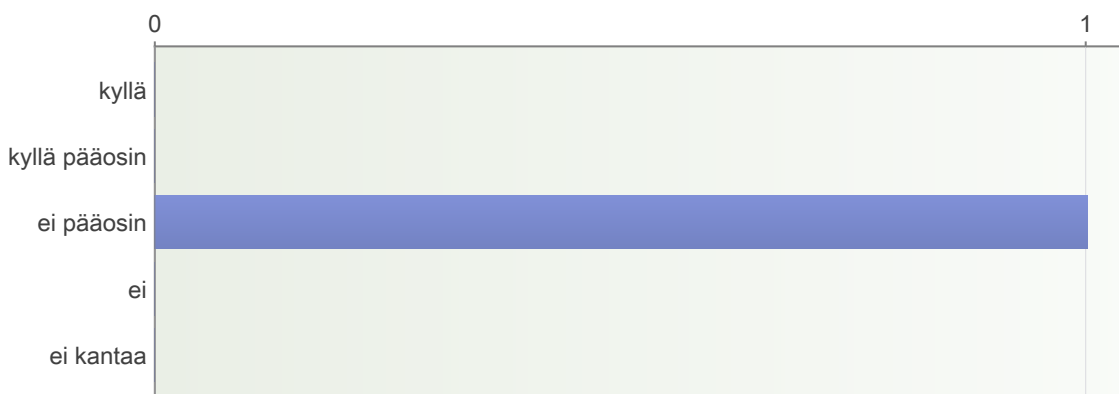
62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitoksella on aina viimesijainen vastuu. Tämä varautuminen koko maakunnan palveluihin on niin kallista, että täyttä kilpailuneutraaliteettitilannetta ei voi syntyä.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

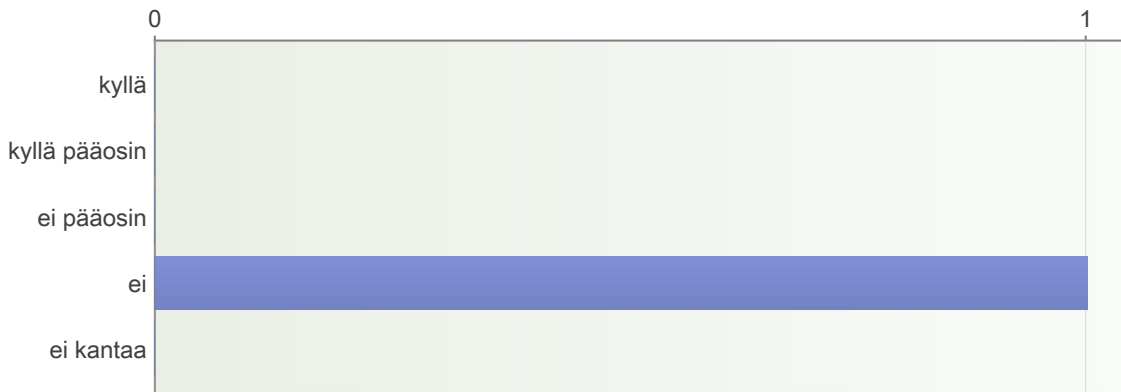
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Erityisenä ongelmana tulee olemaan liikelaitoksen sopeutuminen supistuvaan toimintaa yt-lain mukaisine aikatauluineen, joten pidempi siirtymäaika on tarpeen. Myöskin ICT-järjestelmien kehittäminen asiakasseteliprosessia joustavasti tukeväksi tarvinnee suunniteltua pidemmän ajan.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Paras saavutettavuus ei voi olla ainoa kriteeri edes vuonna 2023. Jos tämä on ajateltu osoiteperusteiseksi, niin tätä kautta syntyy tarpeeseen verrattuna liikaa pieniä yksiköitä tiheään asutuille alueille.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

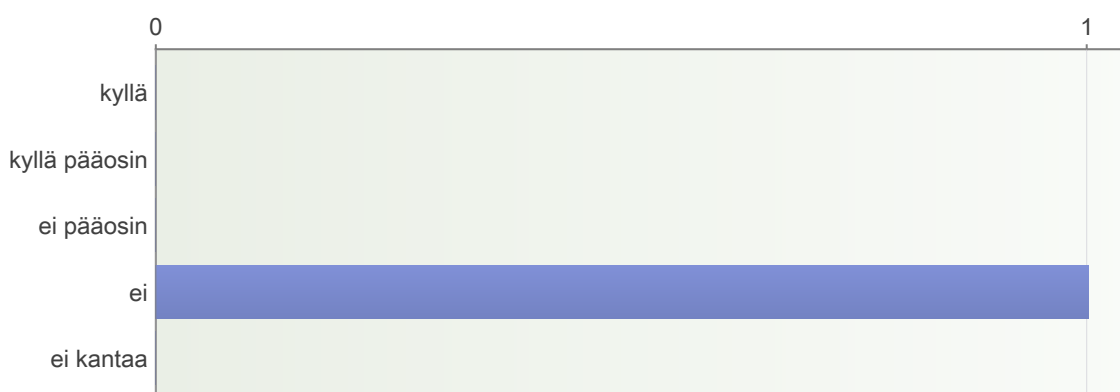

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

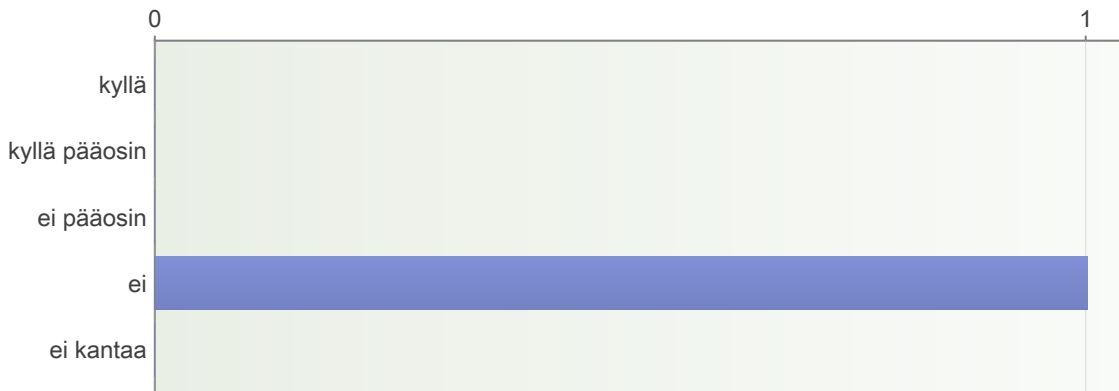
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pienillä toimijoilla ei ole mahdollista sijoittaa erikoislääkäreitä sote-keskuksiin.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus tulee vaatimaan niin paljon päällekkäistä kapasiteettia, että kustannukset nousevat. Kansalaisten perusoikeudet riittäviin terveys- ja sosiaalipalveluihin tulisi pitää erillään taloudellisen toimeliaisuuden periaatteista. Kustannustehokas verovaroin hoidettu integroitu maakunnallinen sote voi olla toimiva ja edullinen.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Etelä-Karjalassa rakennettu integroitu kokonaisuus joudutaan purkamaan. Sote-keskuksissa on oltava sosiaalityön ja kuntoutuksen ammattilaisia, jotka eivät kuitenkaan voi tehdä viranomaispäätöksiä, joten asiakasasioiden käsittelyyn tarvitaan entistä useampi taho nykyisen joustavan asioiden hoidon rinnalle. Tämä korostuu lasten ja nuorten palveluissa, joihin Etelä-Karjalassa on luotu hyvä moniammatillinen kokonaisuus lasten ja nuorten ehkäisevistä palveluista lastensuojeluun ja lasten- ja nuorisopsykiatriaan.

Laajan päivityksen sairaalan toimintaedellytykset ovat vaakalaudalla asiakaskassetelitoiminnan viedessä kirurgisia osajia (myös muilta erikoisaloilta) pois sairaalasta.

Palveluiden pirstaloiminen ja organisaatioiden määrän kasvattaminen asettaa kansalaisen haasteelliseen asemaan ja vammaisten henkilöiden asema saattaa jopa heikentyä. Tämä asiakasryhmä tulee uudistuksen myötä tarvitsemaan entistä enemmän ja parempaa ohjausta, tukea ja neuvontaa, jotta he voivat tasa-arvoisesti valita omia palveluitaan. He tulevat tarvitsemaan tiedottamista paljon ja heidän omalla, ymmärrettävällä tavallaan. Asiakassuunnitelmien laadinnassa heidän kohdallaan tarvitaan yksilöllistä huomioimista ja itsemääräämisoikeuden huomioimista, joten uusissa käytänteissä heidän avuntarpeensa on suuri.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus ei voi koskea erikoissairaanhoidoa tässä lakiesityksessä tarkoitetulla tavalla, koska se vaarantaisi laajan päivystyksen sairaalan toimintaedellytykset viemällä sairaalasta työvoimaa ja toimenpiteitä vaikeasti ennustettavalla tavalla. Vaarana on, että pitkällä aikavälillä Suomen erinomainen julkinen erikoissairaanhoido kriisiytyisi ja sote-kustannukset nousisivat ennennäkemättömästi.

Lakiehdotuksessa mainittuja erikoislääkäripalveluja ei tule sisällyttää sote-keskusten palveluvalikoimaan, koska em. lääkäreiden saaminen yliopistosairaaloiden ulkopuolelle keskussairaaloihinkin on erityisen vaikeaa. Lakiehdotus johtaisi siihen, että Etelä-Karjalassa voisi olla vain yksi julkinen sote-keskus, joka sijaitisi keskussairaalalla.

Maakunnalla tulisi olla oikeus määrätä mihin palveluihin asiakasseteli otetaan käyttöön.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.